

A bőr alatt

Kilencvenes évek, függőfolyosós ház D.-ben. A nők a folyosón teregetnek, paprikás krumpli illata száll, bele a mosott ruhába. Közvetlen kapcsolatunk a szomszédokkal elkerülhetetlen: a folyosón elhaladva benéznek az ablakunkon. Anyám ezekben az években még kész bármilyen csevegésre, a mai időkről és erről a felfordulásról, amit nekünk nem magyaráznak meg. Ebéd után a gyerekek a lépcsőn gyűlnek össze, kis sűrű verebek. Tejpört eszünk, mert olcsó és édes. Hűvös a lépcsőház, ami D.-ben ritkaság, mint a függőfolyosó, ettől különlegesnek érezzük a helyzetünket. A tejpor csomókban tapad a szájpadlásra.

Apám egy másik lakásban él, új nője van. Havonta megyek látogatóba, olyankor az új nő affektálva beszél, neki nincsen gyereke, és azt hiszi, hogy teljesen hülye vagyok. Anyu mindig megkérdezi, hogy mit mondott az a nő, ez a téma nagyon izgatja, ezért mindent el kell mesélnem. Az a nő festett szőke, magas sarkút hord, és nem illik ide, apu B.-ről hozta le magának, pótfeléség. Náluk nincs paprikás krumpli, mert apám utálja a kajaszagot a lakásban. De van karosszék és elmélkedős délután, amikor apám hátradőlve valami komoly témába kezd, irodalmi és mitológiai utalásokkal bővíti a kulturális ismereteimet. Okulni lehet a görög mitológiából apám szerint, nem tudom, mire gondol pontosan, de valami megragad, Prométheusz meg a máját marcangoló sas követ hazafelé.

Otthon azt játszuk, hogy kitepik a májam, aztán inkább operálósat. Injekció, szikét kér egy lány a harmadikról, törlést, a tévében látott ilyet, alaposan megműtenek. Anyu szerint ehhez már nagy vagyok, ezért délután verset kell tanulnom. A tejpor kupacokban elalél. Nagyjából tanulom meg a dolgokat, apám szerint óriási hiba, hogy anyu nem figyel oda erre, és úgy általában semmire. Anyu szerint, aki lelépett, az fogja be, és tartson önvizsgálatot. Néha én is vizsgálódom, megkarcolom a karom, kibuggyan egy kis vér, piros gyöngy, nem veszik észre. Ha kijön a vér, meglátom magamat belülről.

Apám szerint lassan ki kellene találnom, mi lesz belőlem, a lépcsőházi lógás nem perspektíva. Arra gondolok, amit biológián vettünk, hogy több tízezer kilométernyi erek hálózják be az egész testünket. Talán kórboncnok leszek. A kórboncnokra aztán apám összehúzza a homlokát, és kéri az ellenőrzőmet. Nem olyan rosszak a jegyek, de még nem látta a hátsó bejegyzést, bizonyos nem megengedett iskolai magaviseletről, vagyis arról, hogy zavarom az óra rendjét, és állandóan vécére megyek. Kéri orvosi kivizsgálást vagy a megfelelő nevelési intézkedéseket.

Apám átjön hozzánk elbeszélgetni. Anyu lesápad, mert hozza a nőt is, aki dobálja a haját, mint egy primadonna. Anyu kávéfőz, engem kiküldenek a folyosóra, ami nálunk olyan, mintha a lakás meghosszabbítása volna.

Erre emlékszem a legjobban, a nyáron is hűvös lépcsőházi kőre, az operálós lányra a harmadikról, aki már az ajtó előtt a korlátnál vár engem. Úgy nyúlunk

el a kövön, mint a macskák. Most nem operálunk, csak nézzük egymást, az arca szeplős. Nagyon szép lány, de nem mondom meg neki, nem vagyok lesbikus. Úgy hívom, hogy Szuri, a mütös játék óta, és ezen fintorog, tetszik neki. Fekszünk, a földszinti öregasszony kilép a lakásából, és seperi kezd. Egész délutánokat seperi végig, órákig hallgatjuk ezt a csiszatolást, anyu általában majd felrobban tőle. Léptek kopogása, csiszatolás, redőnyt húznak fel, valaki áthajol az ablakon, virágot öntöz, és a víz lecsorog az alsó szintekre. Az ivós öreg a kőhöz koccintja a sörösüveget. Miért kell a földön fetrengeni, kérdezi, miközben átlép minket. Bemegy a lakásába, bekapcsolja a tévét, felbontja a söröket. Amikor megunjuk a heverészést, hallgatózunk. A fülünket az ajtóra tapasztjuk, a homlokunkat össze-érintjük. Apám azt mondja, hogy nem ad gyerektartást, ha anyám így áll a dolgokhoz, szinte azt is hallom, ahogy anyu levegő után kapkod. A gyerektartás jár neki, és be fogja perelni apámat, mert az a pénz egyébként is nevetséges. A szőkét nem hallom, nem tudom, hogy apám minek hozta ide. Kis csend, anyám sírni kezd, mert ő egyedül van, ők pedig ketten, és nekik fogalmuk sincs, mit jelent felnevelni egy gyereket. Apám dörög valamit, nem értem jól, anyu felcsattan, hogy idejön ítélkezni az alkalmi apa meg az alkalmi nője. Összenézünk Szurival, nem tudom, mi következik, a szőke megtépi anyut, vagy fordítva. Gyorsan ellépünk az ajtótól, felszaladunk a harmadikra.

Ott is hallgatózunk, lesz-e valami, hívjuk-e a rendőrséget. Szuri anyja nagy rendőség-kihívó, a földszinten egy botrányos család él.

De csak azt halljuk, amikor elmennek apámék, a szőke magas sarkúja visszahangzik a lépcsőházban. Lemegyek, anyu a konyhaasztalra könyökölve sír, előtte ötezserek, a gyerektartás. Anyunak ebben az időben nincs munkája, megszűnt a munkaköre a csavargárban, ahol D.-ben évtizedek óta dolgoznak az emberek. Iskola után eltekerek a gyárhoz, a kapu előtt munkásszobrok, erős vádlijú férfiak és asszonyok, nem hasonlítanak anyámra vagy bárki másra. Műszak után masíroznak ki a munkások. Haldoklik a gyár, ahogy anya mondja, mióta az eszemet tudom, mindenki erről beszél, D. végnapjairól, amikor majd a csavargár csődbe megy. Ilyenkor elképzelem ezeket a kék ruhás munkásokat, ahogy kirajzanak a városból, és itt maradnak az üres panelek, a polgármesteri hivatal szürke épülete. A hivatal előtti tér kiürül, a szökőkút munkálatai félbemaradnak, és a szobrok őrzik tovább D. szellemvárosát.

Az iskolában előadást kell tartani D. múltjáról vagy elképzelt jövőjéről, szabadon választhatóan, jobb híján ezt adom elő. Az üres utcákon éhes macskák nyávognak, a kirakatokban maradt bábuk olyanok, mint a halottak. Az osztályfőnök rondán néz rám. A szöveg összefüggő, de az előadás irracionális miatt hármast kapok.

Pedig néhány évvel később tényleg történik valami, nem lesz szellemváros, de bezár néhány bolt, és a csavargár csoportos létszámcsökkentést hajt végre, megírják az újságok. Megtörténik, amitől mindenki fél, most mégis olyan valószínűtlen, hogy egy város eltűnik. Az ismerősök szakmát, munkahelyet vagy várost váltanak, elkezdődik a kivándorlás jobb helyekre, és anyám értetlenül áll az események előtt.

Nem tudom, hogy mi lesz belőlem. A zokni vonala alatt vágom meg magam, anyu nem veszi észre. Esténként a lépcsőházban csinálom, megmutatom Szurinak

a sötétpiros vágásokat. A lépcsőfordulóban ülünk, ha jön valaki, eltesszük a konyhakést. Amikor kialszanak a lámpák, a lábát előrenyújtja, ő is akar sebhelyet. Sötét van, nem látom pontosan az arcát, a lábát úgy tartja, kicsivel a föld fölött, mintha bármikor visszaránthatná. A bőre egészen fehér, nem olyan, mint az enyém, hanem sápadt és vékony, átütnek rajta a vékony kék erek. Még sosem kötöttem vérszerződést senkivel, és valószínűleg már ehhez is nagy vagyok. Ott, a sötétedésben és a fikuszok takarásában azon gondolkodom, hogyan biztosíthatnám be a barátságát örökre. Hallgatunk, szuszogunk, közöttünk a kés és egy vérszerződés lehetősége.

Apám ezt nem érti. Eleve, hogy lehet folyton a lépcsőházban dekkolni, és mit tudunk ott annyit csinálni. De apám nem függőfolyosós házban él, hanem egy panelben, mint majdnem mindenki D.-ben. A várostelepen összetömörített lakóegységek, rücskös és forró házfalak, sóder, homokozó, sárga fű, csak a mi utcánk különbözik. Emlékszem, hogy a telepiek az udvaron bandákba tömörülnek, van a vezér meg a bandatagok, a kiközösített és az ellenség. Apám udvarából az a jelenet van meg, hogy a fiúk a padok támláin ülnek, cigiznek, amikor látogatóba jövök, méregetnek.

Ismerkedem a szókével, aki apám szerint nagyon igyekszik, ezüsttálcán hozza a teát meg a süteményeket. Apu tejjel issza a teát, mint az angolok, megvan a maga szokásai, és ezen már nem változtat, majd megértem én is, ha olyan öreg leszek. Addig meg kellene tanulnom még pár dolgot, és ha anyám nem tanítja meg, majd ők felkészítenek az életre, amiben nem adnak ingyen semmit, a tejet se. Apám ezen a ponton jelentőségteljesen néz, és valami értelmes válaszra vár a jövőbeli elképzeléseimet illetően. Ha fejmosás van, a szóke hallgat. Én majd tej nélkül iszom a teát, mondom, és egy pillanatig nem vagyok benne biztos, hogy elneveti magát vagy felpofoz. Apám elhúzza a száját, és egy sóhajtással beül a karosszékbe.

Sziesztaidő van, a falakból csak úgy ömlik a meleg. Apu nője lányos témákkal próbálkozik, ki tetszik az iskolában, használok-e szemfestéket. A fenekem hozzátapad a plüssfotelhez. Vannak szebb ruháim, kérdezi, aztán pénzt csúsztat a zsebembe, lopva apámra néz, aki a karosszékben alszik. Érzem, hogy mélyen elvörösödöm.

Amikor visszaemlékszem mindezekre, bizonyos események után, amik csak most következnek, minden olyan lassúnak tűnik, apám faliórájának kattogása, a szóke halkán beszél, szinte suttag.

Anyunak ekkor még mindenről van véleménye, és ezt előnyösebb tulajdonságnak tartja ahhoz képest, hogy valaki szóke. Nem is érti, hogy apám, a közismert kultúrsznob hogy tudott összejönni egy ilyen üresfejű nővel, aki egyébként el fogja hagyni, mert apám hosszú távon nem tud együtt élni senkivel. Ezt a kérdést a szomszédokkal is megtárgyalja, amíg mindenki ugyanerre a következtetésre nem jut. Anyámnak még vannak kapcsolatai ebben az időben, szomszédok, volt kollégák, ismerősök a tanácsnál, így mondja, hogy a tanács. Már nem tud hozzászokni új elnevezésekhez. Kijárja D.-ben, amit ki lehet, lakástámogatást, ingyenes kajajegy, alkalmi munkát, kölcsönt a hó végéig. A folyosón takarít, mióta nincs munkája, már nem emlékszem, mennyiért. Az udvaron habos lé folyik, meleg pára száll fel a tetőig, megül a folyosó növényzetén. Ha felnézek a pára irányába, a tető fölött csak az eget látom. Fikusz, pára, felhők – idebent.

Odakint iskolai követelmények vannak, műelemzés, algebra, és az osztályterem ablakán át olyan keveset látni. Nulladik órára ritkán járok be, már a nevében is benne van, hogy alkalmatlan bármilyen tanulásra, és ebben anyám is egyetért.

Apámnak ezt persze nem adom elő, és rendre otthon felejem az ellenőrzőmet. Ekkoriban kezdem megérteni, milyen előnyökkel jár a hallgatás. Nem a meggondolatlan és árulkodó némaság. Mondani kell egy keveset, mozgatni az ajkat, formálni a szavakat, valamiről, esetleg terelni, bár az gyanús lehet, lazán válaszolni valamit – ez már kész beszélgetés. Vannak információk, amelyek elhallgatása kézenfekvő, mint az ellenőrzőm tartalma, és hogy anyu miket mond apámra meg a nőjére, de lassan minden dolgot szortírozok veszélyesség szerint, és legtöbbször eltalálom, mi a veszélyes.

Apám az érettség első jeleit fedezi fel rajtam, kölcsönadja az anatómiai lexi-kont, amit addig csak helyben olvashattam, mint az olvasótermi könyveket.

Szinte már fejből tudom a képeket.

Az izmok ívét és tapadását a csontokon, a csontok között a porcokat, a tüdő kis rózsáit, a borda alatt fészkelő belső szerveket. Minden kis műtyűr a testben külön élet, észrevétlenül dolgoznak a sima bőr alatt. Lemásolom egy papírra a szerveket, hátha megértem, pontosan nem tudom, mit akarok megérteni, és miért olyan szomorú, hogy ebből olyan kevés látszik.

Lerajzolom magamat és a szívemet, ahogy indulnak ki belőle és visszaérkeznek a verőerek. Nem adom vissza apának a könyvet. Ha elmegyek D.-ből, akkor örökre. Magammal viszem az anatómiát, a rajzokat. Elképzelem, ahogy hónom alatt ezekkel hátranézek, mint egy filmben, mögöttem a gyerekkorom városa. Anyámra gondolok, és erre a visszhangos hűvös házra, amilyen már nem lesz, pedig ekkor még nem tudhatom, hogy ennek lassan tényleg vége. A gyár nem éled fel, a barátok nem segítenek, anyámnak egy darabig még a takarítás marad meg.

Azzal a vágással gyorsul fel minden, akkoriban. Előtte lépcsőház-élet, anyám még beszélget, mosott ruha szaga a levegőben. A folyosón sírok, titokban, mielőtt anyu kikiabál az ablakon, hogy begyűjtsön estére. Elképzelem, ahogy itt hagyom anyát, egy idegen városban élek, de már D. is idegen, és ahogy távolodom mindentől, már én sem vagyok ugyanaz – nem tudom, ki az, akivel azonosnak kellene érezni magam, olyan vagyok, mint egy idegen.

Szurinak erről nem mesélek. Amikor jön, gyorsan letörlöm a könnyeket. Hírei vannak, a bátyja szerez kést, és akkor nekünk is lesz, mint a fiúknak, boncolhatunk békát, döglött patkányt, vagy amit találunk. Leül mellém, izgatott, hogy végre valami történni fog, szinte rajongva néz rám, a lábunk összeér a kövön. Adni szeretnék neki valamit, lehozom az egyik rajzomat, rajta egy meztelen női test felnyitott mellkassal, benne a szív és a tüdő.

A kést kifizetem a szókéntől kapott pénzből, tizennégy centis penge, fémmarkolat. Sokáig nem tudom, hogy mit csináljak vele, a matrac alá dugom. Aztán csak nézegetem, ki-be csukom, igazi pillangókés. Az iskolába nem merem elvinni, hátha átkutatják a táskámat, mint múltkor annak a srácnak, aki minden szünetben a vécén cigizik. Nem is látok semmilyen döglött állatot, hiába tekerem körbe a várost iskola után.

Az idő itt előreszalad, és összesűrűsödik egyetlen ponton.

A vízparton állunk Szurival, kezemben egy béka, kis nyálkás lába a tenyere-
men mocorog. A folyó túloldalán egy másik gyárváros, hosszú kémények, daruk,
vasszerkezetek a vízparti tájban. Szuri kitalálja, hogy akkor csináljunk döglött
állatot. Nem tudom, milyen egy béka belülről. Ha nagyon figyelek, szinte érzem,
ahogy a béka lélegzik a kezemben. Kis kidülledő szemek. Hányingerem van, és
túl sokáig állok ott tétlenül, Szuri elfordítja a fejét.

Szeretnék megint a lépcsőházban lenni, ahol a lábunk összeér, és Szuri rajong-
va néz rám, amikor odaadom a rajzot, és még nincs meg ez a kés. Csak várjuk,
hogy meg hozza a bátyja, közben tanulmányozzuk a belső szerveket, és Szuri
azon nevet, hogy a tüdő olyan a képen, mint két nagy piros szénaboglya.

Nem is mersz megvágni, mondja Szuri, a lábára néz, a szívem veszettül dobog.

Világos van, meleg, és nyár, mint mindig, gyerekkoromban. Előveszem a kést,
kinyitom, a földre mutatok, hogy üljön le. A lábát az ölembe veszem. Már nem
gondolkodom, a zokni fölött vágom meg, a fehér lábszáron, erősen. Nem tudom,
hogy a kés mennyire éles. Erre a pillanatra jól emlékszem, ahogy szétnyílik a fe-
hér hús, és egy másodpercig csak a szép világos szövetek látszanak a nyílásban,
mint egy halvány rózsaszín száj, csak azután telik meg vérrel. Folyik a vér, a
zokni véresen lucsog, Szuri szája elnyílik, se kiabálni, se sírni nem tud. Összeugrik
a gyomrom, nem tudom, mennyi idő telik el, amíg csak nézem a sok vért, ahogy
buzog kifelé a sebből, és én nem csinállok semmit. Aztán Szuri elkezd sírni, resz-
ketős vékony hangon, közben szívja a levegőt befelé, és csak a lábát nézi, mintha
megbűvölte volna a sok vér.

Később nem tudom elmagyarázni, hogy miért vágtam meg, a kést úgy fogom,
mint egy gyilkos. Nem emlékszem, ki hívta ki a mentőt, arra sem, ki vette el a
kést, és hova került azután. Apám őrjöng, és akkora pofont ad, hogy nekiütök-
zöm a szekrénynek. Anyám a szájára tapasztott kézzel áll, hangtalanul sír. Sok
minden felmerül, javítóintézet, gyerekelhelyezési per. Legalább a szóke nincs itt.
Előre tudok mindent, hogy mi következik. Mindenki az okot és a körülményeket
akarja tudni, eltiltanak Szuritól, a lépcsőházi lógásoknak vége.

Szuri anyja felnyom az iskolában is, de nem rúgnak ki. Kiderül minden, a hiány-
zások, a furcsa fogalmazásom, a rajzok, ami kész horror apám szerint. Mindenki
úgy gondolja, hogy valami bajom van. Rémálmaim vannak. Szuri a parton fekszik
felboncolva, azt kérdezi rémülten, hogyan keljen így fel. A mellkasára teszem a ke-
zem, hogy ki ne essenek a szervek, a szíve a tenyerem alatt dobog. A következő
pillanatban állunk, hófehér arca közvetlenül előttem, halvány szája mozog egy ki-
csit, mintha mondani akarna valamit. Azután szürke munkásszobrok masíroznak
át a városon, és egyre nagyobbak, az aszfalt megreped, apámék háza kiszakad a
földből, anyám mellettem kiabál, hogy csináljak már valamit.

Szurinak írok egy levelet, napokig fogalmazom, de nem küldöm el.

Aztán elmúlik ez is.

A gyerekek a lépcsőházban szórakoznak, már nem ülök közöttük. Valaki az
anyja kiszuperált fekete telefonját mutogatja, a szomszéd öreg kocogtatja a sö-
rösüveget a lépcsőn, és morog, hogy lépni se lehet ezektől a kölyköktől. De min-
den kisebb lesz, távoli.

Az idő tovább gyorsul, napok, hetek, hónapok telnek el. Már nem beszélünk a
dologról, középiskolákat nézünk, végül anyunál maradok. Apám alig kérdez va-

lamit, nem bízik a válaszaiban. Néhány év múlva egyébként is nagykorú leszek, addig még örülünk a gyerektartásnak, mert utána megtudjuk, hogy mi az igazi élet.

Apám szerint alkalmazkodni kell az időkhöz, anyám ettől a fejét fogja, megszólalt a bölcselő. A gyerektartás pedig nem ajándék, az jár neki, mert egyedül neveli a gyermekét, csak hogy apám el ne felejtse ezt az aprócska tényezőt.

A város olyan, mint anyám, a szemem előtt változik meg. Hasonlatokban kezdek gondolkodni, metaforában, tanultuk, hogy mi a különbség, a metaforában nincs meg az „olyan, mint”. D. egy elhagyott gyárépület. A folyosónk olyan, mint azelőtt, és mégsem, Szuri félénken köszön, ha találkozunk, utálnia kellene. Talán inkább költő leszek, attól aztán tényleg kiborulna mindenki, de az is lehet, hogy ezek után már semmin. Helyesírásom elégséges, és a gyerekpszichológus szerint, akihez az iskolaigazgató utasított, képzeletem túlfűtött és véres.

Ha lecsukom a szemem, és mozdulatlanul fekszem, elképzelem, hogy egy kés megy át a szívemen. A részleteket: két borda között halad át, csontot nem ér, a vér csak befelé folyik, összegyűlik a szívem körül.

Már nem rajzolok.

Biciklizem a városban iskola után, szívemben a kés.

Akármerre tekerek, egyforma házak, ugyanaz a betonszagú kipárolgás. Az egyikben apám meg a szőke. Elmegyek az ablakuk alatt, felnézek, elhúzott nejlonfüggöny. Azután egy másik utca, játszótér, egy másik városrész, panelek szabályos elrendezésben. A telepiek engem néznek. Gyorsan továbbtekerek, még van idő sötétedésig.

A partra érve aztán elfogynak a házak, rajtam kívül itt senki nincs. Ami nem olyan, mint D. többi része, valahogy kiesik a városból, mintha nem is ide tartozna. Löszel fedett domb visz le a folyóig, fennáll a morzsalékos omlás lehetősége, az iskolában tanultuk. Állok a löszfalon, el kellene határozni valamit. Nem tudom, mi az a valami, csak érzem a nyomást a szívemen, a sok vért, ahogy belülről szorítja.